

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI
KÉPES HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre	44 L.
Fél évre	22 L.
Negyed évre	11 L.
Egy szám ára	1 L.

Felölös szerkesztő:
DR. HALÁ CZY ISTVÁN.
Főszerkesztő:
GYALLAY DOMOKOS.

Megjelenik minden szombaton
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.
TELEFON: 2-37. SZÁM.

Erdély jeles szülöttei.

— L magyar zene hősei. —

Magyar értékek
lellározása folyik. Mint
mikor nagy elemi csapás
után számbaveszi az ember:
mi maradt meg, amiből
vigasztalást, reményt
meríthetne a jövőre?

DR. SZÉKELYHIDI FERENC

SÁNDOR ERZSI
EGYIK HIRÉS SZEREPÉBEN

Két elidegeníthetetlen kincsünk van: nemzeti nyelvünk és nemzeti zenénk. Ez a kettő az, melyben minden más nemzettől a leghatározottabban különbözünk. Ezek a mi faj- és nemzet-határozó értékeink, melyben kulturánk legeredetibb vonásait megtaláljuk. Nem véletlen tehát, hogy nagy veszedelmekben a magyarság mindig e kettőben látta nemzetiségének fő mende-

dékét. A leverett kuruc világ után meg sokaig szóltak a kuruc dalok s a 48-as szabadságharc után is csak a hegedű hurjai zengtek:

Megvirrad még valaha,
Nem lesz mindlgy éjszaka!

Ma is a magyar nemzeti szerzőnkből a legfontosabb az a mozgalom, mely a magyar dalárdák felállítását és életre keltését célozza.

Magyar dal és magyar zene! Ezek azok a büvös szók, melyek több felekezetre, több társadalmi osztályra, különböző irodalmi és politikai felfogásokra tagolt magyarságot egy táborba, egy akaratra hozhatják.

Ez a magasztos cél lebegett előttünk, amikor olvasóinkkal megismertettük *Bartók Bélát*, a székely népzene európai színvonalra emelőjét. Ez a nemzet-mentő gondolat vezet most is, mikor bemutatjuk az erdélyi magyar zenekultúra három országos, sőt világhírű hőjét.

Jelentőségük megértéséhez tudni kell: hogy mi magyarok, mint más értékeinket, úgy zenénket is a multban nagyon elhanyagoltuk. A pogány magyartoknak voltak *regőseik* és *énekmondáik*. Mátyás király asztalánál *Gábor* diák magyar nyelven énekelt. De *Tinódi Sebestyén* a XVI. században már az utolsó magyar lantos, mert mi attól kezdve háromszáz éven át a magyar zene művelését a cigányokra bíztuk. Hogy ezzel mekkora nemzeti bünt követtünk el, annak szomorú bizonyítéka egy francia nyelvű könyv, melyben *Liszt Ferencz* a magyar elnyomatás legszomorubb korszakában, 1859-ben azt hirdette világgá: hogy a magyar zenét cigányok csinálták. Halmoztuk a bünt azzal, hogy fél-századdal ezelőtt a magyar zenei nevelés élére idegen eredetű és idegen szellemű zenetanárokat és zeneművészeket állítottunk, akik a mi nemzeti, népi zenénket nem isméték, nem szerették, sőt lenézték.

Csak így méltányolható eléggé egy *Bartók Béla* magyarsága: hogy ilyen környezetben is magyar tudott maradni és hogy európai színvonalra emelkedve sem lett hűtelen a mi drága magyar népi zenénkhez.

És csak ebből a történelmi távolatból érthető meg teljesen *Farkas Ödön* jelentősége is, a ki elsőnek fordított hátat a Wagneri operának s a Zeneakadémia német szellemének és szentelte egész életét tisztán a magyar zene művelésére. Egyedül, társtalanul, de hősi kitartással futotta meg pályáját. Közel negyven évig állott a kolozsvári magyar zenekonzervatorium élén s operáiban, magyar műdalaiban mindenütt a magyar lélek szószólója volt. Legnagyobb sikert zeneénektanítási módszerével ért el, melyet könyvbe foglalt s amely utána országosan elterjedt. Ezzel megalapítója lett az első igazán magyar énekiskolának.

Életében nem részesült méltó elismerésben, de annál inkább hirdetik örökéletű dicsőségét tehetséges tanítványai, a kiket ő nevelt. Ezek

között is a legnagyobbak: *Sándor Erzsébet* és *Székelyhidy Ferenc*.

Mindketten erdélyi magyarok. Itt születtek és itt lettek naggyá. Jelenleg a legelső magyar zenei intézetnek a budapesti nemzeti operaháznak első énekesei, a kiknek nevét a külföldön is jól ismerik.

A legerősebb bizonyítékaink ők a magyar faj zenei tehetsége mellett s *Liszt* könyvére a legnyilvánvalóbb cáfolat az ő példájok: hogy a magyar nép a multban sem szorult rá zenéje művelésében a cigányra. Dalárdáink, magyar énekeseink merítsenek lelkesedést fényes művészi pályájukból! Mi pedig legyünk reménnyel, bizakodással magyar fajunk életrealitása iránt. A mely faj ilyen értéket termel, annak az órai még nincsennek megszámlálva.

Én valóban hősöknek, mesterükkel, *Farkas Ödön*nel együtt, a magyar zene hőseinek érzem őket. Mert híres tábornokok s teljhatalmu miniszterek emlékét már rég megrágták a feledés férgei, a mikor az ő nevük még mindig a magyar kulturát fogja jelenteni.

Seprődi János.

A Petőfi ünnepségek elébe.

Petőfi a nép gyermeke. A nép költője. A magyar népé. Egyszerű, ártatlan lélek, minden szépért, minden nemesért lelkesülő. Törhetetlen, el nem tántorítható hive az igazságnak, a szabadságnak. Egész élete tanubizonyosság mellett és az halála is. Ezért, míg magyar lesz a földön, míg ember lesz a földön, neve, emléke élni fog örökké, mert soha el nem szakíthatóan van összekapcsolva a legnagyobb emberi javak: az igazság és szabadság eszméivel. És ha eljön az idő — pedig el kell jönnie, hiszen annyi nemes vér omlott érte, annyi igaz imádság szállt utána fel a mennyégbe — ha eljön a megértő, keresztyén szeretet világa, az emberi lélek legnagyobbjai sorában, állandó tisztelet tárgyává lesz a Petőfi alakja is.

De nagy volt Petőfi, mint elme is. Mélyenszántó elme, teljesen kímélve komoly tudományokban, művészetben, irodalomban egyaránt.

És ez az ártatlan lélek, ez a tökéletes elme, ez a teljes magyar lélek, ez a teljes magyar elme utólérhetetlen szépségben szólaltatta meg verseiben a magyar nyelvet. Pedig egyszerűen énekelt. Mint a nép, de igazán, egész lelkével, minden érzésével is. Mint a nép. Dala — ő mondá ezt — mindig egyforma hiveséggel szeretett öreg barátjáról, Arany Jánosról, de százszor igaz ez ő róla magáról — dala, „*mint a*

puszták harangja, egyszerű, de oly tiszta is, mint a puszták harangja“. Ez a dal végig csengett a pusztán, végig Nagymagyarországon, végig Erdélyország bércei, völgyei között és cseng ma is, csengeni fog holnap, mindig, örökké, amint élni fog ma, holnap, mindig, örökké az a nép, amelynek lelke zeng ebben a dalban, mert nem veszhet el az a nép, amelynek egyszerű dala ilyen felséges, ilyen magaslatos alakot ölthet, amelynek lelke ilyen magasságokig emelkedhetik.

Most közeledik születésének századik évfordulója. A napját teljes pontossággal nem tudjuk, mert késő éjjeli órán született, az év utolsó napján. Ő maga január elsejét tekintette születése napjának s így a századik évforduló 1923 január elsején volna. Meg fogjuk ünnepelni ezt is. De a téli idő miatt nagy nyilvános ünnepséget nem rendezhetünk. Pedig kell ilyen rendeznünk, hogy összegyűlhessen az egész magyar nép és egy szívvel, egy lélekkel, egységes szent érzéssel adja meg a nagy költő emlékének a hozzáillő tiszteletet.

Erdélyhez számos erős kapocs fűzi Petőfit. Itt kezdődött szerelme, itt élte annak első, édes napjait. Itt küzdött a nemzet szabadságáért s itt lett e szabadság vérianuja 1849 július 31-én Segesvár mellett a fehéregyházi sikon. És elválaszthatatlanul fűzi Erdélyhez Petőfi emlékét az a nagy szeretet, amellyel Erdély-magyar népéhez, különösen a székelyekhez viseltetett. Gyönyörű kifejezést ad ennek az érzésnek „*A székelyekhez*“ című költeménye, amelynek minden sora soha ki nem törülhetően van bevésve minden székely szívébe.

Erdély magyar népe mindig fenntartotta a Petőfi lelkével való kapcsolatot s mindig szent kegyelettel őrizte emlékét. Mihelyt véget ért Erdélyben az osztrák uralom, a héjjasfalvi székely közönség mozgalmat indított Petőfi s a vele együtt a segesvári útközelben elesett magyar hősök sírjának megjelölésére. Ez a mozgalom csakhamar kiterjedt az egész országra s megadta a lehetőséget arra, hogy ne csak a sírhelyet jelöljék meg megfelelő módon, hanem Petőfinek Segesváron szobrot is emeljenek. A síremlék és a szobor gondozását a segesvári maroknyi magyarság két intézménye, a Magyar Kaszinó és a Polgári Kör vállalta magára, évről-évre elzarándokolva a nagy költő sírhelyéhez a környékbeli magyar falvak lakosságával együtt. Most is tőlük indult ki a gondolat, hogy Petőfi születésének századik évfordulóját országos ünnepség keretében halála napján ünnepeljük meg azon a helyen, ahol beteljesedett a költő próféta jóslata:

„*Ott essem el én,
A harc mezején,*

Ott folyjon az ifjúi vér ki szivembül . . .“

A kezdeményező segesvári egyesületek gondolatát az egész romániai magyarság egyértelmű lelkesedéssel fogadta s a június 6-án Segesvárt megtartott előkészítő értekezleten kimondotta, hogy ez év július 30. és 31-ik napján Petőfi születésének emlékére emlékünnepet rendez. Az első napon, július 30-án, amely vasárnapra esik, a fehéregyházi síremléknél lesz országos emlékünnepe, amely nemzeti zarándokhellyé fogja felavatni ezt a síremléket.

Legyetek ott mind, Romániában élő magyarok.

Ti székelyek, a Hargita, a Rika bérceiről, az Olt, a Maros, a két Küküllő, az Aranyos völgyéből. Kalotaszeg népe el ne maradj s jöjj el te is az „aranykalászos rónaság“ földjéről alföldi magyar nép. Szarmár, Szilágy, Arad, Temes s minden más vidék, ahol magyar él, hozza el diszes koszorúját vagy egyszerű virágát, hogy letegye a költő sírjára. Jöjjön át a Kárpátokon s találja fel újra testvérét, kitől évezredek óta elszakadt, Csángó vezérnek Moldovában élő ivadéka. És lássa meg a bukovinai magyar falvak lakossága is, hogy immár nincs egyedül, van akinek szívét az övével egy vér hajlja s akinek ajaka egy nyelvet beszél az övével. Azt a gyönyörűséges magyar nyelvet, amelynek már a hangzása is gyorsabb mozgásba hozza a véit a Petőfi verseiben.

Nagy, gyönyörűséges, magaslatos ünnep lesz és nyugodt, lélekemelő. A magyar nép nyugodt méltósága fog abban megnyilvánulni azzal a reménnyel, hogy annyi balszerencse és annyi viszály után talán már közel van az óra, amikor beteljesedik a költő életének legszentebb gondolata, amikor beteljesedik a „*szent világszabadság*.“

Grandpierre Emil.

KÜLFÖLD

A kisebbségek ügye a népszövetségi ligában.

A világháború befejezése után megalakult a Népszövetség, a világ államainak hivatalos képviselő szerve. Ebbe azonban a vesztes államokat nem vették be. Hogy mégis érintkezhessenek a győzők és legyőzöttek s ezzel a világ békéjének dolgát előbbre vigyék, jó érzésű, becsületes emberek megalkották a népszövetségi ligát. Ez nem hivatalos intézmény, de azért nagy fontosságú, mert tanácskozásiakat tart, ezeken megbeszéli a népek bajait s igyekszik megtalálni azokat a módokat, amelyekkel ezeket a bajokat orvosolni lehet. Így a közvetlen érintkezés által közelebb hozza a ma-nap még ugyan össze-vissza világ megnyugvását.

Az idén április havában Bajorország fővárosában, Münchenben tartott gyűlést a liga, júniusban pedig

Prágában, a csehi fővárosban. A prágai gyűlésen kimondták nagy szótűbbséggel, hogy tárgyalni fogják a nemzeti kisebbségek ügyét is. Ez igen természetes, mert a nemzeti kisebbségek kérdése a mai helyzetben a legfontosabb kérdések egyike, melynek a becsületes rendezése előtt megnyugvást képzelni nem lehet. Szükséges, hogy a nemzeti kisebbségek szabad fejlődése komolyan és becsületesen biztosítva legyen ugy kulturális, mint gazdasági téren s a politikai terén is. Ez az első s talán a legnagyobb lépés a megnyugvás felé.

Ugy-e azt gondolná az ember, hogy ezt a bölcs határozatot általános örömmel fogadják, hiszen a legnagyobb sebek egyikének gyógyítására akart eszközt szerezni. De nem ez történt. A kis antant képviselői ott hagyták a gyűlést, mert, amint mondták, ez a határozat beavatkozás államaik belügyeibe.

Mi nem kívántuk s nem is kívánjuk ma sem séreimeinket kívülről orvosoltatni. De ezt az eljárást csak akkor tarthatnók megengedhetőnek, ha — nem volnának sérelmek. Ezt azonban senki sem mondhatja igazságosan. Nem tudjuk mi lesz iskoláinkkal, nem tudjuk megbírjuk-e védeni egyházaink, iskoláink vagyonát, a telepések birtokát, a közbirtokossági javakat. Nincs kellő képviselőtünk az ország törvényhozásában, hi vagyunk zárva ügyeink intézéséből a városokban, a vármegyékben, sokszor a falvakban is. Mindezek és még sok egyéb nem indokolható sérelmünk nekünk, magyar kisebbségnek. Nem tudunk tehát megnyugvással nézni olyan politikát, amely maga nem orvosol és tanácsot sem fogad el a gyógyításra.

Hogy akarnak az oroszok kenyereit szerezni? Párisi jelentés szerint Frunz, az ukrán vörös hadsereg fővezére napiparancsot adott ki, amelyben bejelenti, hogy Oroszország nagy része éhhalál előtt áll. Azok, akiket Oroszország a világháboruban megmentett, most megtagadják tőle a segítségét, sőt Franciaország újabb támadást tervez ellene. Oroszország úgy fog legjobban védekezni, ha maga támad. Ha nem adnak kenyeret, szerezni kell, mert különben 20 millió ember éhenhal és a Volga vidéke temetővé válik. Ennek az elkerülésére az egyetlen út: Kenyerért előnyomulni Nyugat felé. Felhívja a katonákat, legyenek résen, mert rövidesen megkapják a parancsot: Előre! Ugyanezen hírforrás szerint az ukrán határ mentén hadgyakorlatra készülnek, amelyet Trockij fog vezetni és amelynek tervét Bruszilov tábornok dolgozta ki.

Ausztria válaszulon. A szerencsétlen osztrák köztársaság sorsa megint rosszabbra fordult. Eddig az tartotta benne a lelket, mert az antant nagyobb kölcsönrel kecsegtette. Most kiderült, hogy a reménység teljesen hiábavaló, az antant egyáltalán nem igyekszik saját áldozatát talpra állítani. Az osztrák korona megint akkorát bukott a lejőn, hogy már alig is tekinthető

értékpapírnak. Az elkeseredett osztrákok most már egy-értelemmel az antant ellen fordultak s a menekülés egyetlen módját a Németországhoz való csatlakozásban láják. Hírek vannak arról is, hogy Ausztriát Jugoszlávia és Csehország akarják felosztani, hogy így Magyarországot Németországtól elvágják.

Francia támogatás Románia számára. Mariora hercegnő esküvőjén Frachet d'Esperay francia tábornok is megjelent. (Neve ismeretes abból a lealázó elbánásból, amiben a Károlyi-féle békeküldöttséget annak idején Belgrádban részesítette.) A tábornok egy ujságíró előtt nyilatkozott Franciaország és Románia viszonyáról. A nyilatkozat szerint Románia állandóan tarthat Oroszország támadásától, mivel közös határaik vannak. Ezért Romániának ki kell tartania barátai mellett, akik szükség esetén támogatni fogják. Franciaország mindig támogatni fogja Romániát és azt kívánja, hogy a román nép szabadon fejlődhessen és élvezhesse földje gazdagságát.

A magyarországi képviselőválasztások lezajlottak. A 240 kerületben az egységes kormánypárt többséget hozott össze és így a kormány helyzete szilárdnak mondható. Az egységes pártnak eddig 164 képviselője van, körülbelül 75—80-ra tehető az ellenzéki képviselők száma. A kisgazda párt beleolvadt az egységes pártba. Az ellenzéki képviselők között eddig 20—25 szociálista képviselő is lesz, a szociálista képviselők végleges száma még nem tudható, miután közel 30 kerületben pótválasztás lesz. Az új nemzetgyűlésnek sok új tagja van, a régiak közül sokan kibuktak. Híreink szerint Kéthly Anna személyében valószínűleg női tagja is lesz a parlamentnek.

HÍREK

Naptár 1922. június 11 től június 30 ig. A hold fényváltozásai: utolsó negyed 17-én. Újhold 25-én. Nyárkezdet 22-én. Vásárok: Junius 11. Bethlen, Billéd, Stájerlak. 12. Avastelsőfalu, Avasújváros, Berkenyes, Csákigorbó, Etéd, Gyulahuta, Márpod, Topolya. 13. Kolozsvár, Nagyekemező. 14. Déva, Nagysomkut, Szelistye (Szében m.) 15. Baád, Dobra, Élesd, Gyergyószentmiklós, Komlós, Nagybacon, Perjámos. 16. Brassó, Köröspatak, Nyárad, Zalaina. 17. Bagyán, Feketető, Gyergyóditró, Nagysink. 19. Körösbánya, Marosvásárhely, Nagybánya. 20. Aranyosmedgyes, Józseffalu, Székelyudvarhely. 21. Nagyvárad, Szilágycseh, 22. Szilágyosmilyó, 23. Pánczélcseh, Rékás, Segesvár, Somkerék, Székelyhid. 24. Alsórékás, Alvincz, Butyjin, (Temes m.) Csikkarcfalu, Göröcsőn, Kisselyk, Ujmoldova, Óradna, Torda, Vadász. 25. Berzészka, Buziás, 26. Hadad, Tenke. 27. Kecze, Maroskecze, Teke. 28. Érmihályfalva, Kápolnásfalu, Krassova, Sepsiszentgyörgy, Ujmoldova. 29. Csákvár, Harasztkerék, M. Gy. Monostor, Sajóudvarhely. 30. Bonczhid, Csikszépviz, Hosszufalu, Németbogsán, Zabola.

Királyi esküvő Belgrádban. Mariora hercegnő esküvője Sándor szerb királlyal nagy ünnepek között folyt le. Az egyházi szertartáson az össze szerb püspökök közreműködtek. Az esküvőn a kis antant és a nagy antant minden állama képviselte magát. Az ország minden helységében istentiszteletet tartottak. Mariora hercegnő Bukarestben 1 millió leut adott jótékonyági emlék-alapra.

A Magyar Szövetség elnöke itthon. Br. Jósika Samu Wiesbadenből, ahol fürdő kurát használt, hazaérkezett és a Magyar Szövetség ügyeinek intézését átvette.

A kolozsvári Szent Antal-árvaház június 17-én műsoros jótékony célú kerüli ünnepélyt rendez az intézetben levő 30 árva javára.

A Petőfi ünnepélyt előkészítő országos bizottság Segesvárt június hó 6-án értekezletet tartott az ünnepély előkészítése tárgyában. A tisztikar a következőkép alakult meg: Diszelnökök: székhelyi dr. gr. Majáth G. Károly erdélyi püspök, Nagy Károly ref. püspök, Ferencz József unit. püspök; elnök báró Jósika Samu senátor, a Magy. Szöv. elnöke, alelnökök, dr. Grandpierre Emil volt főispán, Magy. Szöv. alelnök, az erd. irod. társaság tagja, Sándor József Emke alelnök-főtákar, képviselő, Báró Szentkeresztly Béla volt főispán, a Magy. Szöv. háromszékmegyei tagozatának elnöke, Szakács Péter a Magy. Szöv. udvarhelymegyei tagozatának elnöke, Szabolcska Mihály ref. esperes, a Magy. Szöv. temesvári tagozatának elnöke, az erd. irod. társ. tagja. A megalakított intéző bizottság a következőkből, társadalmi élet vezérférfiait foglalja magában.

Záró szavak. A 1. június-ról szóló cikksorozatunkat a mostani számban befejezzük. A kérdés egyszerű volt: a kis gazdaságok megkezdődtek, a birtokokon ott látni az egyenes vonalakat jelölő zárlókat, az ősi magyar birtokok részen zárlatok a föld-erdő láncok. Azt szeretnénk volna elérni, hogy olvasóink ne nézzék értetlenül az előlük folyó műveleket s alkalomadtán meg tudják védeni saját és egyházuk érdekeit. Előre tudtuk, hogy ezek a cikkek nem lesznek mindenki számára könnyű olvasmányok. Inkább a tanult emberek érdeklődését hívtuk föl rájuk, még pedig abban a reményben, hogy a tanult emberek révén a felnőnek oktatása közben szélesebb rétegek körében is el fognak terjedni a sokoldalú, hasznos ismeretek. Ezt a reményességünket újra hangoztatjuk. A magunk részéről rajta leszünk, hogy a tárgyalni földmérési eseteket az érdeklődők minél nagyobb körének gyakorlatilag is bemutassuk. A cikksorozatot különben *Schultz* Péter földmérnök, főfelügyelő ur írta, akinek lelkes, buzgó, utörő munkájáért olvasóink és a népművelődés nevében hálás köszönetet mondunk.

Bonyodalmak az aradi gimnázium ügyében. Mult számunkban írtunk arról, hogy a közoktatásügyi miniszter egy nála járt magyar küldöttségnek megígérte, hogy az aradi katolikus gimnázium nyilvánossági jogát visszaadja. Sajnos, ezuttal is beteljesült, hogy nehéz egyszerre két urnak szolgálni. Mert amit megígért Bukarestben a miniszter, azt nem tartja magára nézve kötelezőnek a kolozsvári közoktatásügyi államtitkarság. Ez utóbbi a küldöttségjárás után rendeletet küldött az aradi gimnázium igazgatójának, amelyben megállapítja, hogy az aradi gimnázium nem nyilvános intézet s így vizsgáit csak magánvizsgáknak kell tekinteni. Ez

a váratlan intézkedés újabb sérelmet jelent az egyházi autonomia ellen. A magyar kisebbségi egyházak újabb küldöttség útján akarják orvosoltatni a kolozsvári részszort eljárását.

Két példa. Nem egyszer volt alkalmunk hírt adni arról, hogy egyes községek és egyes vidékek lakossága milyen buzgóságot és áldozatkészséget fejt ki a szívéhez nőtt hitvallásos iskola érdekében. Mostan két példára akarunk rámutatni, amelyek igazán méltók a követésre. Az egyik példát a kolozsvári református kollegium volt növendékei szorgáltatták. Ezek ugyanis megalakították a volt növendékek pártfogó egyesületét, amelynek az a célja, hogy az ősi kollégiumnak a nehéz időkben anyagi támogatást nyújtson. A pártfogó egyesület révén a kollégium máris jelentős anyagi erőforrásokhoz jutott, a mozgalom azonban még csak ezután fejlődik ki nagyobb arányokban. A másik példát a Székelykeresztúr vidékén lakó székelyek nyújtják. A székelykeresztúri unitárius főgimnázium javára gyűjtést rendeztek, amelynek során a falusi gazdák nagymennyiségű gabonát, veteményt, zsirt szolgáltatnak be, úgy hogy a konviktus szegény tanulóinak élelmezése egy csapásra megoldást nyert és az iskola költségvetése helyrebillent. Ime a két utmutatás. A mi kollégiumaink mind régiek, tehát mindenikhez a növendékek hosszú sorát fűzi a hálás és áldozatkész szeretet. És mindeniknek a környékén ott van a jóindulatu gazdaközönység. A nehéz időkben merítsünk ezekből a forrásokból!

A román nyelv nem kötelező a hirdetésekben és meghívókban. Eddig jótékonycélú mulatságainknak, valamint a kereskedelmi hirdetéseknek sok jövedelmét dezsizálta meg a többnyelvű nyomtatás. Most a román hivatalos lapban, a Monitorul Oficial-ban 15887—922. sz. alatt a belügyi államtitkarságnak rendelete jelent meg, mely szerint a nem állandó jellegű feliratokra nézve, minők a színlapok, táncmulatságok meghívói, hangversenyek és más mulatságok falragaszai illetőleg kereskedelmi reklámok, nem kötelező a román nyelvű nyomtatás. A rendelet azonban szigorúan azt is kiköti, hogy amennyiben önként mégis nyomtatná valaki román illetőleg anyanyelvén kívül más nyelven is a hirdetései szöveget, a nyomtatás valamennyi nyelven egyenlő nagyságú betűkkel történjen és a szöveg helyes és szabatos szerkezetű legyen.

Igazságügyi egvezmény. Románia és Magyarország gazdasági közeledésének egyik megnyilvánulása az is, hogy a felek a két ország terén levő követeléseiket újra behajthatják per útján is. A megállapodás értelmében ezután diplomáciai úton hallgatják ki a tanukat, illetőleg a szakértőket. A felek egyik országból át a másikba megidézhetők és az idézet alapján azonnal utlevelet nyernek.

A csiki székelység sérelmei. Sokszor tettük már szóvá azt a mérhetetlen sok keserűséget, amely csiki testvéreink torkát évszázadok óta birtokolt közlegelőik sorsa miatt szorongatja. A községeket a kénszerberletti rendelkezés megfosztotta sokezer hold olyan legelőtől, melyre a bérlőknek se szükségük nincsen s amelyet se kihasználni se megbecsülni nem tudnak. A dunamenti televényföldből 500 holdat tarthat meg tulajdonosa, de az élettél küzködő székely család legfeljebb csak 50 hold fölött rendelkezhet szabadon, még ha 10

gyereket is nevel föl s még ha tisztán havasi legelő is az az öven hold. Erről a meghagyott 50 holdnyi területéről pedig elviszi az állam a jövedelmet, mert az adókövetésnél nem veszik figyelembe, hogy a föld silánysága miatt csak másodévenként terem; ekkor is megműveléséhez fölötté sok munkát kell befektetni. Az erdőt pedig fölbecslik úgy, mintha annak holdja évi 2—3000 leu jövedelmet hozna, holott köztudomású, hogy az erdőt évszázadonként csak egyszer lehet kihasználni. A közlegelők és erdők fenntartása a székelységnek mérhetetlen anyagi áldozatába került. A vágott területeket nagy pénzáldozattal újra ültették. S most az ilyen helyeken a bérlők csordái pusztítanak el mindent és tesznek ezáltal az államnak is nagy kárt. Néhol pedig nem elégszik meg a bérlő a csemetés legeltetésével, hanem fölgyújtja a szomszéd fiatalost is, hogy jövőre a kisütött helyen új legelőt nyerjen. Pedig most rendszerint csak egynehány bérlő legelteti marháját akkora helyen, ahol három évvel ezelőtt még egy-egy község marhaállománya virágzóan fejlődött. Legnagyobb serelem érte a sok között a Gyimesbükkel határos székely községeket, Taplocát, Várdoifalvát, Csobotfalvát és Csomortánt. Gyimesbüknek a régi jogok alapján van 4539 hold legelője, ezzel szemben az említett négy község törvényesen összesen 4013 hold fölött rendelkezik. A gyimesbükiek azonban ebből is elvették 2086 holdat, jöllehet még más négy szomszéd-községtől is annyit harácsolnak el, hogy most összesen 9322 holdon legeltetik azt a marhaállományt, mely a régi legelőt se tudta kihasználni. Vannak Csikban olyan határmenti községek, melyeknek régi és akkor is elegendő legelőterületét ma harmincszorosra emelték. Egyenlő elbánás, jöjjön el a te országod?

— A csikmegyei magánjavak érdekében a Magyar Szövetség és az Erdélyi Gazdasági Egylet részéről Ugron István vezetése alatt küldöttség járt Constantinescu földművelésügyi miniszter előtt avégett, hogy az agrárreformot ne terjesszék ki erre a népköztalponra is. Ugron István a küldöttség munkájáról a következőképp nyilatkozott: — A csikmegyei „Magánjavak”-ra vonatkozólag a földreformtörvény nem tartalmaz kivételes rendelkezést, holott a beszerconaszódi hasonló származású vagyont a kisajátítás alul mentesíti. Az „Erdélyi Gazdasági Egylet” által a miniszter urnak átnyújtott memorandum ezen egyenlőtlen elbánást is felsorolta. A miniszter urat részletesen is informáltuk szóbelileg a „Magánjavak” eredetéről, rendeltetéséről, ki erre azon kijelentést tette, hogy ha úgy van, úgy nem maradhat meg az egyenlőtlen elbírálás s felhívta a küldöttséget, hogy a szóbelileg felhozott adatokat kivonatolva másnapra írásban is adjuk be. Ezen felhívás folytán a „Magyar Szövetség” csikmegyei tagozata által készített részletes memorandum alapján még azon éjjel kivonatot készített Farkas Árpád, az „Erdélyi Gazdasági Egylet” birtokpolitikai szakosztályának előadója, mely kivonatot román nyelvre lefordítva másnap a miniszter urnak átadtunk.

Hír a székelyföldi bíróságok visszaállításáról Az imperium változásakor a székelyföldi bírák megtagadták az idő előtt követelt esküt. Megtorlásképpen a román Kormányzó Tanács megbüntette a kézdivásárhelyi, csikszeredai, oklándi, nagyajtai, gyergyószentmiklósi, kovásznai járásbíróságokat, úgy hogy ezeknek

a járásoknak a lakossága a brassói törvényszék hatáskörébe került. A helyzet tarthatatlansága annyira fokozódott, hogy ma már az igazságügyminiszter is komolyan foglalkozik a megbüntetett bíróságok visszaállításával. Egyelőre a csikszeredai és kézdivásárhelyi törvényszékek költségeit vették be a költségvetésbe, de a igazságügyi államtitkár a többi bíróságok helyreállítását is megígérte.

A csiksomlyói bucsu örvendő tanulsága. Amint tudósítónk írja, a csiksomlyói bucsun 20—25 ezer ember vett részt. Ez a rengeteg tömeg külsőképpen is a legnagyobb rendet és felemelő fegyelmzetséget tanusította, tanulságául annak, hogy érzi nehéz helyzetét és sokat tanult az elmúlt évek szenvedéseiből. Sokaknak lelkében érlelődött meg az a meggyőződés a látottak hatása alatt, hogy népünk a fegyelmzetség megtanulásával ezután még fokozottabb mértékben fog tanúságot tenni nemcsak élni-akarásáról, hanem nagy-szerű életképességéről is.

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI ÉLELET

Arany a szemétdombon.

A hamu, mint elsőrangú „műtrágya.”

Az aranyat nem mindig Kaliforniában kell keresnünk, hanem néha az utszéken is. Sok, drága pénz takarítunk meg, ha megtanuljuk: hogy a sokat emlegetett műtrágyák egyik legfontosabbika: a kálitrágya, hamuból is készül, ami háztartásunkból bőven kikerül. Egy szegényes háztartásban is felgyül naponta legkevesebb, átlag 1 kg. fahamu, ami egy év alatt 365 kg. megfizethetetlen lápsót jelent. Módosabb háztartásban főzés, mosás, kemence hevítés s a hosszú téli hónapok tüzelése adnak átlagban napi 3—4 kg. hamut, azaz egy év alatt 1000—1500 kg. kálitrágyát. Ez a mennyiség bőven elegendő 10—15 hold termésének jelentékeny emelésére, megkészszerzésére.

Franciaország a kálitrágyák hazájából: Németországból, évente 60.000 vagon kálitrágyát importál, jöllehet ott a hamut az utolsó szemekig felhasználják. Tehát nagyon is értékelik a hamu jelentőségét, ha még drága pénzen is beszerzik. Mi bár csak annyit tanuljunk meg, hogy a fahamu aranyat ér a gazdaságban és né hányjuk a szemétre ezt a kincset!

Hogy a növények mennyire megkívánják a hamut, alább egy kis táblázattal bemutatom. Ez összeállítás a francia és német gazdasági vegyészek Liebig híres vegyész műtrágya-felfedezései óta állandóan figyelik, ellenőrzik és kísérletileg igazolják, még pedig 60 év óta szakadatlanul, nagy értelemmel és lelkiismeretes kitartással.

Teljes termésidején fogyaszt holdankint:

Növény fajta	Nitrátok: (mindenféle ürülék- trágya)	Foszforsav (csontliszt, vassalak.stb)	Kálium (hamu, lug, Kalnit, Stras- furti só)
Tavaszi buza — — — — —	65 kg.	35 kg.	100 kg
Őszi rozs — — — — —	55 „	20 „	60 „
Tavaszi árpa — — — — —	43 „	38 „	45 „
Tavaszi zab — — — — —	63 „	40 „	68 „
Tengeri (kukorica) — — — — —	37 „	15 „	42 „
Krumpli — — — — —	20 „	35 „	60 „
Répa — — — — —	50 „	40 „	50 „
Gyümölcsös — — — — —	35 „	50 „	110 „

A káli- (hamu)-trágya mindig jól beszántandó és beborondandó, épp úgy, mint a foszforok és sem ez, sem az, nem lehetnek fej-trágyák, nem hinthetők kibujt növényre, mint pl. a csilislétrom, csakis a gyökereken érvényesülnek, míg ellenben pl. a csilislétrom, inkább fej-trágya, azaz a növendék növényre szórjuk. Eszerint a hamuféle trágyákat legcélszerűbb ősszel alkalmazni. Roppant jelentősége van abban is, hogy a kálival (hamuval) trágyázott földek, fák sokkal inkább ellentállanak a fagyoknak s hólepel nélkül is állják a nagy hideget.

A különféle fanemek hamvai átlag 28—45% káliit és 4—10% foszfort tartalmaznak. Legtöbb a kálium a fenyőfahamuban 44%, aztán a dióban 40%, tölgy- és bükkben 38% s mindenütt 6—8% foszforsav.

A fiatal fában több a káli és a foszfor, mint a vénben; ugyszintén a kéreg is kevesebbet tartalmaz, mint a gesztje, azaz a fája.

Eszerint, ha egy háztartásban évente 1000 kg. hamut tudunk összegyűjteni, az 380—440 kg. tiszta, értékes káliumot tartalmaz s ha tekintetbe vesszük, hogy az istálló és másnemű ürüléktrágya 1—2%-nál több káliit nem tartalmaz, kiszámíthatjuk, hogy éppen 20.000 kg. (2 vagon: 200 métermázsá) istálló-trágyára lenne szükségünk, hogy belőle 400 kg. káliumot nyerhessünk. Tehát 150—200 szekér trágyában volna csak 400 kg. kálium. Ha ennek a kifuvározási költségeit összevetjük, nagyon hamarosan rájövünk, hogy e tekintetben is aranyat dobunk a szemétre, ha nem gyűjjük meg az utolsó szemecske hamut is.

Mert kálium nélkül egy kísérleti tábla buza termelt 2.8 métermázsát, káliummal 9.1 métermázsát; árpa kálium nélkül 3.8 métermázsát, káliummal 6.6 métermázsát; krumpli kálium nélkül 1.9 métermázsát, káliummal 6.9 métermázsát.

Egy közepes almafa: kálium nélkül 20—30 kg.-ot (3 éves átlagban), káliummal 100—120 kg.-on felül. Ebből látható, hogy a hamutrágya a buzatermést megháromszorozza, a krumplit megnégyszerezzi, a gyümölcsöt megötszörözi.

Nagyon természetes, hogy egymagában nem tökéletes trágya, ő csak egy a három közül s ha kora tavasszal, szántáskor, felásáskor foszforozunk (csontliszt) is, csakis úgy lehet igazán dus, teljes gazdag termést várnunk. Becsüljük meg a hamut, gyűjtsük meg hordóba, bádogedénybe, cement-medencébe.

Ügyeljünk jól, hogy esős helyen ne tartsuk, tegyük olyan edénybe, amelyből a víz még csak nem is szivárog. Ha pedig lehet, építsünk olyan trágyagödröt, helynek alja, oldala teljesen szivárgásmentes, jól lesimitott cement. Vagy pedig ne sajnáljuk, tart-sunk neki jó hordót, ládát és pedig szárazhelyen, hogy meg ne nyirkosodjék. Az nem árt neki, ha a víz el is lepi, de akkor nem szabad annak a víznek sehol kifolynia, mert a vízzel lugot, hamuzsirt képez s ha kifolyt, a maradék csak értéktelen szemét. Gondoljuk meg, hogy ma egy kiló 50%-os kálium tartalmu strassfurti só, ha hozatnók, 3—5 leibe kerülne, tehát ha évente csak 500 kg. hamut dobunk könnyelműen szemétre, ezzel 7—12.000 leit érő kitünő műtrágyát pocskolunk el.

Dr. Szörnyü Béla.

A földmérés esetei.

— Utolsó közlemény. —

Területosztás.

Valamely terület felosztását megelőzőleg jól meg kell mindig gondolni, minő alakban, főleg minő hoszban állapítsuk meg az új részleteket.

Ha a megosztandó terület talaj-minőségileg egyforma, a földosztás részben keresztben is történjék, mert csak így gátolható meg a nagyon keskeny földrészletek keletkezése.

Minden gazda jól tudja, hogy a keskeny, hosszú részlet megmivelése általában igen nehézkes. Gépekkel való megmivelésre szinte alkalmatlan. Ha ehhez hozzávesszük még, hogy a hosszú barázda aránylag nagy termő-terület veszteséget is jelent, bizonyára felelte indokolt a keskeny-hosszu részletek keletkezésének megállítására.

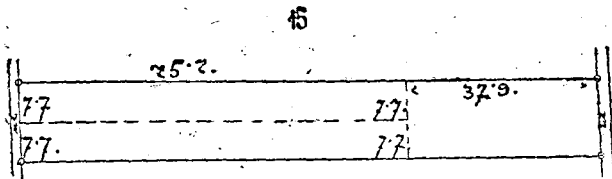
A rövidebb öldrök állattenyésztés szempontjából is fontosak, mert jól tudják a gazdák, hogy ha egy hosszú, erősebben megázott földön kell végigvontatni a megrakott szekeret, ez a munka az igavonó állatot jobban megviseli, mint az egész napi munka.

A előrebocsátottak figyelembevételével mellett lássuk most már ugyanazon 7 esetet, melyeket vázrajzoltunk és melyeknek területeit is ismerjük.

Az 1. alatt vázrajzolt föld területét 8) alatt számítottuk; 15. szám alatt pedig fel fogjuk osztani 3 egyenlő részre.

Elsősorban kiszámítjuk az új részletek területeit. Az egész föld területe 1 hold 148□ öl, vagyis

1748 □ öl; lesz tehát $\frac{1}{3}$ -ad (egyharmad) része: $1748 : 3 = 582$ és fennmarad még 2 □ öl. E maradékot mindig figyelembe kell venni, vagyis beosztani; szóval lesz 583, 583 és 582 □ öl.

Kiszámítandó ezután a keresztben kihatandó részlet hossza.

Valamely részlet hosszának a kiszámításához ismernünk kell a területet és szélességet, mert terület osztva szélességgel adja a hosszt. Tehát jelen esetben $582 : 15.4 = 37.79 = 37.8$ □ öl. A hányados mindig századrész pontosan számítandó és ha az 5 századrésznél nagyobb (mint jelen esetben) akkor 1 tizednek veendő, ha pedig kisebb, elhanyagolandó. A fennmaradó terület az egésznek $\frac{2}{3}$ -ad része lévén, már csak megfélezendő.

Ha ennyire eljutottunk, akkor még a kimérés előtt ellenőrző számítást is kell végezni.

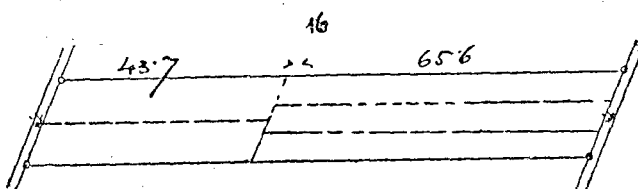
Ismeretes lévén a hosszabb két új részlet szélessége, kiszámítjuk ezeknek a hosszát. Tehát mint fent: terület osztva hossz.: $583 : 7.7 = 75.7$ öl.

Ha az új részletek hosszának az összege egyenlő az eredeti hosszal, jól számítottunk és következhetik a mérés.

Megjegyzem, hogy 1—2 tized ölnyi eltérés előfordulhat a hosszaknál, a szélességek számításánál azonban nem. Igen fontos tudnivaló a szélességekre nézve a következő:

Ha valamely részletnek csak a területét ismerjük, de szükségünk van a szélességre, sohasem szabad megelégednünk a szélesség megmérésével, hanem mindig és feltétlenül a hosszúságból kell azt megállapítanunk. Ugyanis terület osztva hosszal, adja szélességet. Fontos ez azért, mert ha a szélességünk 1—2 tizedöllel hibás, a számított terület is hibás; ha pedig a hossz 3—4 tizedöllel, tehát kétszerannyival hibás, a terület még mindig eléggé jó.

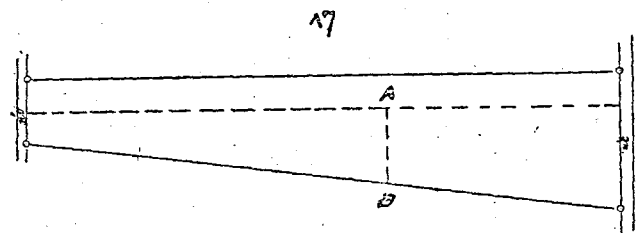
Legyen valamely részlet valódi hossza 100 öl és valódi szélessége 10 öl, akkor területe 1000 □ öl. Ha ennek a részletnek a szélességét 1 tized öllel rosszúl mérjük, már 10 □ öllel hibás területet nyerünk; ha pedig hosszát 1 egész öllel elhibázzuk, szintén csak 10 □ öl különbséget ad.

A 16. szám alatt rajzolt esetben úgy határoztunk, hogy $\frac{2}{5}$ -öd részt a föld egyik végén egyenlő hosszban és szélességben állapítottunk meg, a többi $\frac{3}{5}$ -öt a föld másik végén ugyancsak egyforma hosszúsággal és szélességgel. Területe (lásd 9) alatt) 1 hold 214 □ öl egyenlő 1814 □ öl. Lesz tehát $\frac{1}{3}$ része: $1814 : 3 = 604.66$ és marad 4 □ öl, tehát négyszer 363 és vegyszer 362 □ öl.

Kiszámítandó a $\frac{2}{5}$ hossza; $726 : 16.6 = 43.7$ öl.

Ha most már az egyik (a rövidebb) területet megfélezzük, a másikat pedig megharmadoljuk, e részletet 5 egyenlő részre osztottuk. Magától értetődik, hogy a merőleges szélességeket kell felezni, illetve harmadolni.

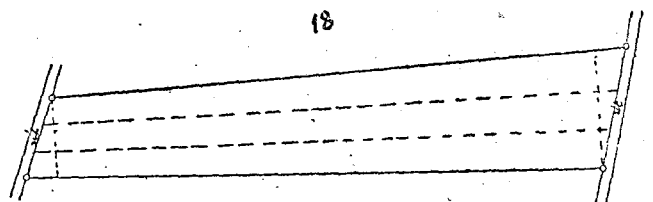

A 17. számú terület 3 egyenlő részre osztandó. Területe (lásd 10. alatt) 1 hold 708 □ öl = 2308 □ öl tehát $\frac{1}{3}$ -a $2308 : 3 = 769$ és marad 1 □ öl, szóval 770, 769 és 769.

Az egyik (a felső) szabályos alakban és teljes hosszban kimérendő. Területe 770; hossza (lásd 10. alatt) 115.4 öl; szélességét adja $770 : 115.4 = 6.67$ öl = 6.7 öl. E szélességet a részlet mindkét végén kimérve, az új mesgye úgy tűzendő ki, hogy annak bármely pontján felállíthatjuk a léckeresztet, pontosan az egyenes vonalon. — Az új keresztmesgyét ugyanis csak többszöri próbálgatás után fogjuk megállapítani.

Az előbb kitűzött mesgyén haladva szemmérték szerint kijelölünk egy akkora területet, mely körülbelül az egész föld $\frac{1}{3}$ -ad részének megfelel. A keresztmesgyét pontosan kitűzzük a léckereszttel és megmérjük; ebből és az átmeneti szélességből kiszámítjuk a közép-szélességet; megmérjük továbbá az új részlet hosszát. E kettő szorzata adja a területet. Tegyük fel, hogy e terület 820 □ öl, vagyis 51 □ öllel nagyobb a keresztetnél. Bizonyos tehát, hogy annyit le kell vágni belőle.

A keresztmesgyét tehát addig kell ide-oda tolni, míg végül a közép-magasságai e hossz szorzata a 769 □ öl területet adja.

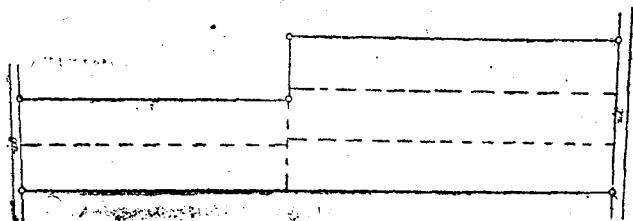

A 18. számú eset a szélességek megharmadolása útján nyerhet elintézt.

A 19. és 20. számú földidomok nem alkalmasak

egyenlő területű új részletek képzésére. Megosztásukat befolyásolja az anyarészlet alakja, miért is itt a fősúly az új részletek megfelelő alak megállapítására helyeződik és a területkülönbségek rendszerint pénzben egyenlítettnek ki.

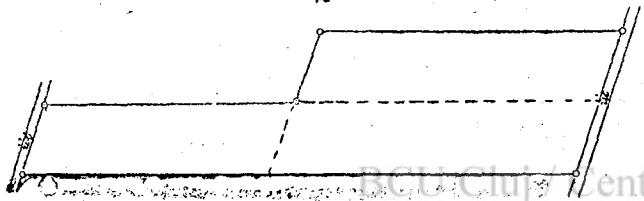
19

A 19. alatti területet a keresztmesgye két téglányra szeli, megosztása tehát azonos a 15. sz. alatt lévővel.

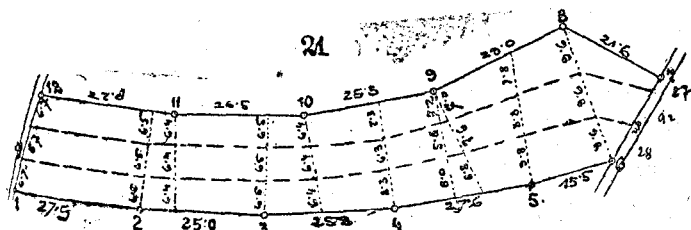
A 20. számú föld megosztása pedig úgy történik, mint a 16. sz. alatt tárgyalté, mert az új keresztmesgye 2 ferde téglányt alakít az alaprészletből.

20

A 21. sz. mintával kapcsolatban a szabálytalan alakú földek megosztásáról szólnak.

21

Az előttünk fekvő rajz bizonyítja, hogy az új részletek a lehetőség szerint az anyarészlet alakjához simulnak.

A felső részlet a felső mesgyéhez, az alsó pedig az alsó mesgyéhez alkalmazkodik. Lévé pedig a két mesgye nagyon is különböző, nagyon természetes, hogy az említett két részlet sem egyező alakilag, noha területileg teljesen azok.

Figyelve a bejegyzett mérési adatokat látjuk, hogy az 1—3—10—12 sz. görbületek között lévő magasságok pontosan harmadolva vannak; azontul azonban már nem, mert különben a felső részlet az egésznek $\frac{1}{3}$ -ad részénél sokkal nagyobb lett volna. Az eredmény megállapításához (végig való harmadolás esetén) szükségünk lévén azonban különböző *területszámító műszerekre*, nem ajánlom a megosztásnak ezen módját, mert mindig helytelen eredményhez vezet. Megjegyzem, hogy a 21. szám alatti eredmény a magasságoknak végig való pontosan végrehajtott harmadolás-

ból lejt bevezetve. A szerkesztés után azonban a felső részlet nagyobb volt a középsőnél, az ismét nagyobb az alsónál. E különbségek megszüntetése okozta a magasságok harmadolásának az eltolását.

Ha a szabálytalan alakú részlet szélességei közelítően egyenlők és a két hosszanti mesgye is körülbelül egyforma, akkor a magasságok felzésével, harmadolásával vagy 4 felé osztásával, nagyon természetes, elfogadható pontos eredményhez juthatunk. Mivel azonban még az említett hasonló esetekben is csálódhatunk, általánosságban a következő eljárást ajánlom.

A megosztandó részletnek mindkét hosszanti mesgyéjét, görbületől-görbületig megmérjük. E részecskék összege eredményezi az egésznek hosszát. — Ismerve ezen adatokat igen könnyen kiszámítjuk az alsó és felső részletek szélességét. Ha pedig ezek jók, akkor nagyon természetes, hogy a harmadik területe is megfelel. Jelen esetben: A föld területe (lásd 14. alatt) 1 hold 1075 □-öl = 2675 □-öl; $\frac{1}{3}$ -ada $2675 : 3 = 891$ □-öl és marad 2 □-öl, tehát 892, 892 és 891 □-öl. A felső mesgye hossza = 129,9 öl; az alsóé = 121,4.—
Szélességek: $892 : 129,9 = 6,86$
 $891 : 121,4 = 7,33$

A kiszámított szélességeket összehasonlítva bejegyzetekkel, világos, hogy állandó szélesség mellett az új részlet teljesen más.

A számított szélességek kitűzése igen nagy gondot igényel. A léckeresztet minden egyes görbületen felállítva megjelöljük az irányokat, melyekre a számított szélesség felméréndő. Rajzunk 12. számú görbületén a 11—12 vonal az alap; a 11. számú ponton úgy a 11—12 irányra, mint pedig a 11—10 irányra kell a merőlegesit mérni és mindkettőre rámérni a szélességet; ugyanígy a 9. és 8. számú pontokon, végül a 7-esen csak a 7—8. irányra.

Ugyanígy kell eljárni az alsó mesgyén is.

Rá kell mutatnom, hogy az ajánlott megosztási mód szerint legfeljebb 3 részre osztható egy föld. — Minden más esetben támogatásra és utmutásra lesz szüksége a gazdának. (Vége.)

MULATTATÓ

Édesanyám, lelkem...

Édesanyám, lelkem,
Jöjjön ide mellém,
Meggyógyulok, érzem,
Mint hajdanta, keblén.

Fiam, édes fiam!
Mi bajod van, mondsza?!

Itt van anyád most is,
Szívét is megosztja.

(S odanyugasztalja
Magát a beteg szív,
Ahhoz a szent tűzhöz,
Amely örökké — hiv . . .)

. . . Édesanyám, lelkem,
Meg ne nehezteljen,
De vigaszt kebelén
Nem sikerült lelnem.

Ugy fáj most, úgy fáj most
Szíve dobogása;
A lelkembe nyilall
Titkos könnyhullása . . .

Némán rebeg ajka?
Szava ott a könnyén . . .
Ne is szóljon, anyám,
Tudok már mindent én:

Egyazon bánattól
Vérezünk mi ketten; —
De, anyám, erő van a
A fájó könnyekben.

Ha sirnak a hegyek,
Források fakadnak;
De ha nem, lenne-e
Vize a pataknak?

S ha az a sok vizcsöpp
Együvé nem folyna,
Lenne-e tenger? s azon
Duzzadó vitorla? . . .

Óh, anyám, remélek,
Mig a könnyet ejtem;
Szivárvány van azon,
Édesanyám, lelkem! . . .

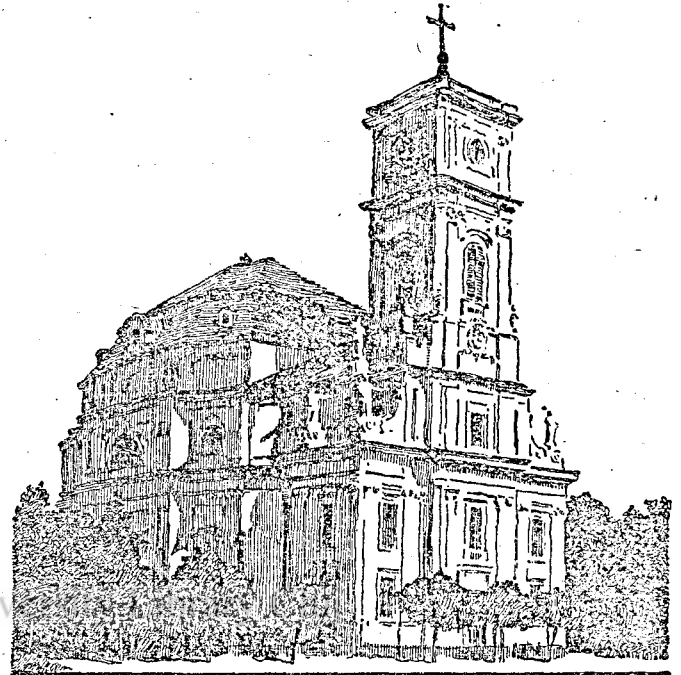
Földes Zoltán.

Petőfi Erdélyben.

— Második közlemény. —

Néha manók, vagy más mesebeli pajkos szellemek intézik az ember sorsát. Másként út ki a dolog, mint terveztük. Petőfi is csak harmadik utazásakor lépte át a tulajdonképeni Erdélyt, akárcsak a mesék hősei, akiknek csak a harmadik próbálkozás végén sikerül bejutni a kakastábon forgó tündérpalotába.

Petőfi második utjában 1847 május 13-án indult el Pestről. Ismét csak Szatmár—Nagykároly és Nagybánya városokban és Erdődön tartózkodott onnan pedig Arany Jánoshoz ment Biharországba, Nagyszalontára, hol tíz napig időzött. Második utján, jul. 26-án történik meg a költő életére nézve a fontos esemény: Szendrey Julia kijelenti, hogy felesége lesz Petőfinek.

A NAGYKÁROLYI RÓM. KATH. TEMPLOM

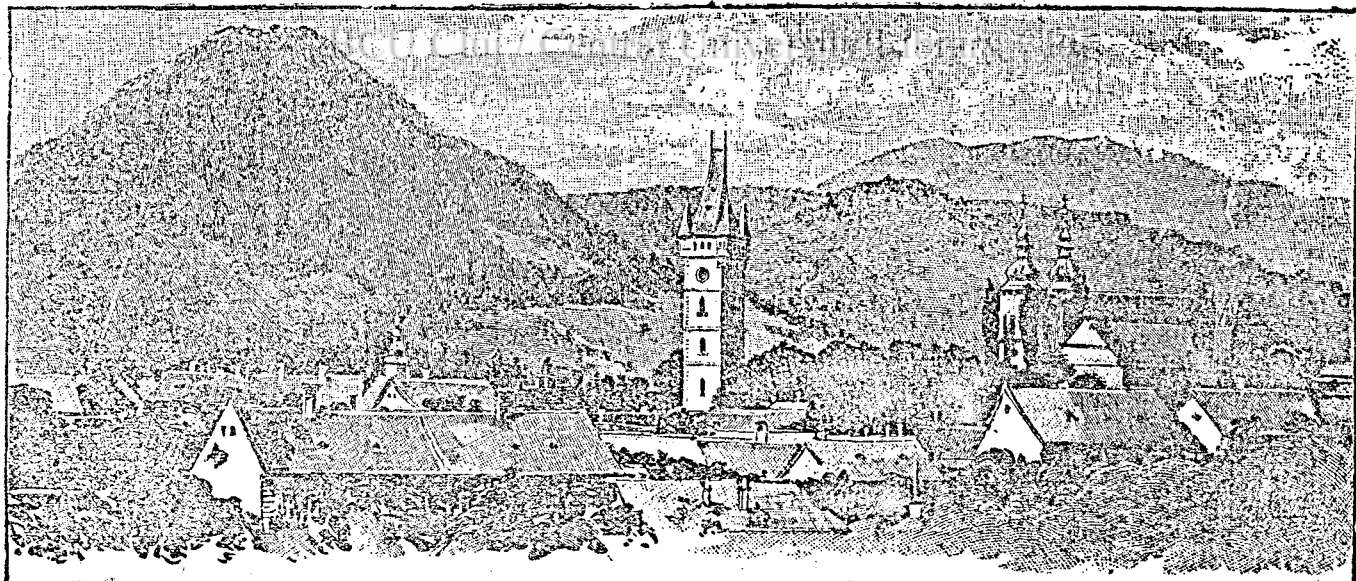
Szendrey Julia, Szendrey Ignácznak, a gróf Károlyi Lajos uradalmi intézőjének volt a leánya. Szépségéért messzi földön emlegették. Már elbeszéltük, hogy még 1846 őszén ismerkedett meg a költővel, aki hirtelen és égő szerelemmel meg is kérte a kezét. A kissé szeszélyes és kényeskedő természetű leálynak jól esett, hogy az ország legelső költője kívánja feleségül. Mégis előbb kitérő választ adott, majd azt ígerte, hogy egy év múlva fog véglegesen dönteni. Ugy látszik, hogy a Julia szíve is tüzet fogott, mert a költővel állandóan levelezésben állott s naplójában és leveleiben gyakran olvasunk növekedő szerelméről. Mégis nehezen fejlődött odáig viszonyuk, hogy elmátkásodjanak. Sok volt az akadály. Először is Julia — talán hidegségből, talán hiúságból — sokáig csak hitegette, csalogatta a költőt. Aztán a lobbanékony Petőfi is néha úgy viselkedett, hogy a felburjánzó szóbeszéd és platyka Juliát elkedvetlenítette. Legnagyobb akadály azonban az apa, Szendrey Ignác volt. Hallani se akart arról, hogy az ő szép és gazdag leánya holmi versírónak legyen a felesége. Hiszen Petőfinek nincs biztos állása, kenyere. Az ő szemében Petőfi ágról szakadt szegény ördög volt, aki egykor vándor komédiásságra is (színészségre) ráadta a fejét. Most sincs biztos betevő falatja. Nem méltó az

ő lányához. Ő a lányát valami gazdag földbirtokosnak szánta. Mikor megtudta, hogy lánya Petőfivel levelez megígértette, hogy nem megy férjhez Petőfihez, sőt legalább egy évig nem is levelez vele. Azt hitte hogy az ifjak ez alatt elfelejtik egymást. Csalódott. A költő most épen azért jött Erdődre, hogy a lánytól az ígért végleges választ megkapja s döntésre kerüljön a dolog. Juliának választania kellett szülei és Petőfi között. Julia döntött, a költőt választotta. Bár a hivatalos mátkaság később történt meg, az esküvőt már most kitűzik sepről 8-ra.

A költő diadalmas szerelmében végtelenül boldognak érezte magát. A tudósok mind megegyeznek abban, hogy Petőfi költeményei között a legszebbek épen Juliáról szólnak. De nem kell semmi különös tudomány ennek a megállapításához. Csak el kell olvasni a *Hol a leány, ki lelkelem röpkülését...*, *Röpkül az utipor, Birom végre Juliskámat, Te az enyém, én a tied, Mily szép a világ, Lennék én a folyóvíz...* cz. remek verseit. Ezekből mindenki láthatja, hogy mily tiszta és mély volt szerelmük s hogy mint válik a költő érzelme és gondolatvilága folyton szebbé, nemesebbé, művészebbé.

Erdély tőszomszédságában. Felségesnek találja a Lapos völgyét Szinérváraljától fölfelé, az Órhegyet. Különösen Nagybányaért rajong. „Oh mennyire szeretem e várost! már negyedszer vagyok itt s egyre jobban tetszik. Ezek a vén házak olyan barátságosan köszöntik az érkezőt, mint valami kedélyes öreg urak. Azt óhajtom hogy ott halljak meg, ahol születtem, az alföld rónáin a Tisza és a Duna között. Vigyék ki holttestemet messze, messze a világzajából s a puszták közepén temessenek el, hol sírhalmom bármily alacsony lenne is, a legmagasabb domb lesz a végtelen láthatáron, melyet senki meg nem látogat, csak a bujdosó parlagkoró, a nyári délibáb és az ősz vándormadarai. De ha nem az alföldön halok meg, ha hegyek között kell meghalnom, úgy leginkább óhajtom, hogy itt temessenek el Nagybánya regényes völgyében.“ Ő, az alföld szülőltje és hű fia később is rajongott a hegyvidékért, épen Nagybányaért és környékéért, no meg Erdélyországért. Komolyan és többször foglalkozott azzal az elhatározással, hogy ide jöjjön lakni, erre a bűbajos vidékre.

Ámde fogékony lelke, érző szive nemcsak a természet szépségeit vette észre, hanem nagy együttérzéssel figyelte meg az emberi életet is. Megnézi a bányá-

Nagybánya és a Kereszthegy délnyugatról nézve.

De nemcsak a szerelem boldogsága vált ki Petőfi lelkében csodálatosan szép költeményeket. Maga a vidék, melyet bejárt, szintén megragadta érzelmeit, képzeletét. *Úti leveleiben* — összesen nyolcat írt erről az újáról — és költeményeiben több megjegyzést tesz a vidékre. Nagykárolyt pl. kiellen prózai városnak mondja. A Petőfi-látta épületekből ma már kevés van meg. Ezek közül a katolikus templom képét közöljük. Meglepi őt Nagybányának és vidékének a szépsége. A vidék — írja — gyönyörű; regényes, erdős völgy,

kat is. „Talán nincs nyomorultabb élet, mint a bányászok élete — írja. Mért nem támad olyan földindulás, mely a világ minden bányáját összerázná és a föld legközépig süllyesztené?... nem lenne pénz és lenne boldogság.“ A föld mélyében, ezer öltre a virágoktól s a napvilágtól, a pokolban érzi magát s szinte várja, hogy a sátnak, a kincsek királya, elébe toppanjon s lelkét kérje. De ő szívét semmi kincsért, semmi hatalmas királynak oda nem adná! Szive nem eladó, nem megy az be a hatalmasok kincstárába...

Széjjelosztom én a szegénységnek,
 kik kunyhóban és útfélen élnek.
 Köztük ingyen osztom szét. (Bányában c. költ.)

A *majtényi síkon* pedig fölvilan előtte az árva, a haldokló szabadság, melynek rászólót Rákóczi Ferenc hordozta s a melyet undok árulás ölt meg. A haza és szabadság elárulói nagy birtokokat kaptak és a hősök hazátlan bujdosók és földönfutók lettek. Szörnyű átokkal gondol azokra, míg a hősökért elsírja legszentebb könnyeit. E költeményekben teljes pompájában mutatkozik a Petőfi lelke: boldog szerelmes, aki igazán heted-hét országban híres költeményekben nótázza el boldogságát; éles szemű megfigyelője a természetnek; együttérző szív az emberi nyomorral és méltánytalansággal; osztója minden zsarnokságnak; rajongója az ember méltóságának és szabadságának.

Majtényről az Érmelléken és Nagyváradon keresztül Nagyszalontára utazott, hogy megismerje, meglátogassa a vele sok tekintetben egyező sorsú és jelentőségű költő társát, Arany Jánost.

A nagyszalontai napokról azt írja Petőfi: „Éltem legszebb napjai közé sorozom e hetet, melyet itt töltöttem, új barátom családi körében“. De erről a boldogságról, a Petőfi és Arany János nemes barátságáról s a szalontai szép napokról érdemes lesz külön megemlékezni.

Dr. Kristóf György.

Borkő lett a hordóba.

Szigeti István, marosvásárhelyi professzor volt a 18. században. Tudós ember és jeles szónok. Egyszer Toldi Bálintné, a professzor egyik gazdag pártfogója husz veder bábólnai borral ajándékozta meg.

A professzor Nánási nevű diákját és távoli rokonát küldte a bor után a maga szekeren. négy lován. Nánási igen borkedvelő ifju ember lévén, hazajövet addig kóstolgatta a bort, míg a hordó láthatólag megapadt. A város szélén megállította Nánási a szekeret s ráriasztott a kocsisra, hogy szedjen kavicsot. Maga is szedett s addig eresztgette a hordóba a kavicsokat, míg a hordó ismét megtelt. Ekkor jól bedugaszolta s így érték haza. Otthon a professzor megkóstolta a bort s észlelte, hogy nem nádolta meg vízzel Nánási. Egy darab idő múlva megfuratja a hordót s addig illogatják a bort, míg a hordó kiürül. Akkor a seprejét kiöntik s látják, hogy sok a kavics benne. Hivatja a professzor Nánásit s így szól hozzá:

— Nézd csak, fráter! Mi ez?

Nánási csodálkozó képet vág, kezét összecsapja s így felel:

— Gyermekségemtől fogva hallottam a borkőnek hírét s nem hittem benne. Most már elhiszem, hogy van.

Csüri Bálint.

Hanemann-rács lecsiszolt széllel uíra kapható.
 Az összes
 tenyész a
 oltóv

Dzie

Nag

Olvassa a „Pásztortűz“-et.

Értesítő könyvecske

az elemi iskolák I—VI. o. számára kapható:

MINERVA

Irodalmi és Nyomdai részv. Társ.-nál
 Kolozsvár, Mária királyné-utca 1 szám.
 Ára 3.50 Leu. Tanítóknak 3 Leu.

Kolozsvári Takarékpénztár s Hotelbank Rt.

Kolozsvárt, Piața Unirii (v. Mátyás király-tér) 7. szám.

Alaptőkéje: 16.000.000 Lei.

Tartalékok circa; 15.000.000 Lei.

Fiókjai: Désen, Dicsőszenimártonban és Gyulafehérváron. — Affiliált intézetei: Tordaaranyosvármegyei Takarékpénztár Rt. Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhely és Bognár és Szántó Erdélyi Kereskedelmi Rt. Aruraktárai a vasut állomás mellett.

Tanítók, köztestviselők és magánegyének figyelmébe

Dr. Gh. Joanovici féle „Rendszeres román nyelvtan“ és „Magyar-román társalgási kézikönyv“ előkészületen. — Egyedüli tanfolyamokra engedélyezett tankönyvek. Nélkülözhetetlen mindazon felnőttek számára, akik a román irodalmi nyelv szerkezetét megismerni és a román irodalmi nyelvet megtanulni óhajtják.

Megrendelések a „MINERVA“ R.-T.-hoz küldendőek f. évi június hó 10-ig.

A nyelvtan ára 20 Lei.

A társalgási kézikönyv ára 25 Lei.